

CONCHITA WURST „NASTAVILA ZRCADLO“ NEJEN GENDEROVÝM STEREOTYPŮM / JANA VALDROVÁ

Po sérii menších úspěchů oslovil rakouský gay drag queen zpěvák Tom Neuwirth svět populární hudby novou identitou: na pódiu zazářila „zpěvačka s hlasem anděla, postavou panenky Barbie, havraní hřívou Disneyho Pocahontas a vousem loupežníka Rumcajse“ (L. Jarkovská in www.a2larm.cz, 19. 5. 2014). Zvolila příjmení Conchita Wurst, která o sobě mluví v ženském rodě, podle frazeologismu „je mi to buřt“, aby deklarovala právo na uznání genderové odlišnosti (jméno i příjmení jsou navíc slangovými narážkami na mužské a ženské pohlaví). Překvapivý zevnějšek, výborný pěvecký výkon a psychologický účinek posláním písně *Rise like a Phoenix* vynesly Conchitu v soutěži Eurovision Song Contest v květnu 2014 na vrchol – vysoký počet bodů udělilo i jinak konzervativní Polsko, Rusko, Bělorusko nebo Rumunsko. Obecenstvo i většina porot Eurovize porozuměly zpěvaččině záměru pohlát si s „tradičním“ chápáním genderu jako *přirozeného* a neměnného a vyslat naléhavý vzkaz o rovných právech menšin.

V Conchitině mateřské zemi, poučené diskursy a feministickým hnutím 70. let 20. století, se vystoupení dočkalo živého ohlasu. Odkázal na ni A. Schieder (SPÖ) v parlamentní debatě o právech sexuálních menšin na adopci dětí, asistovaném oplodnění lesbických žen nebo postavení registrovaných svazků na roveň manželství (www.dieStandard.at, 13. 5. 2014). Rakouská spolková ministryně pro vzdělávání G. Heinisch-Hoschek (SPÖ) se zmínila o zpěvaččině úspěchu jako o „pěkné události“, která snad přinese posun v postojích ÖVP vůči adopci dětí homosexuálními páry (tamtéž, 14. 5. 2014). A ledy se hnuly: Ministr životního prostředí Andrä Rupprechter (ÖVP), který se obvykle vyslovoval proti adopci dětí homosexuálními páry, označil v rozhlasovém pořadu na Ö1 triumf Conchity Wurst za „opravdové posel-

ství ohleduplného vzájemného vztahu“, které je zároveň velmi působivé, a on sám hodlá přispět ke změně. Vídeňská homosexuální iniciativa HOSI si od Conchity Wurst vypůjčila motto *Rise like a Phoenix* a uspořádala letos 17. 5. akci s vypouštěním balonků na oslavu Mezinárodního dne protestu proti transfoibii a homofobii s bohatou účastí sympatizujících spolků, organizací a široké veřejnosti.

K události vydala prohlášení Rakouská vysokoškolská rada ÖH. Oznámila přípravu podzimního shromáždění nově založené sítě Rainbow Cities Netzwerk, kde se budou projednávat strategie boje s homofobií a transfoibií (APA, 16. 5. 2014), a také se zasadila o citlivější zacházení úřadů s personáliemi LGTBIQ osob s cílem snížit diskriminaci na školách (www.ots.at, 17. 5. 2014).

Filosofky Esther Hutfless a Elisabeth Schäfer spatřují v Conchitině vouse „performanci superženství prolomeného vousem“, který ji činí hravou, vtipnou, parodickou a sebekritickou a zdůrazňuje umělou konstruovanost genderu (www.dieStandard.at, 13. 5. 2014). Deník *Salzburger Nachrichten* prohlásil zpěvaččin výkon za společenskopolitický úspěch, jakého aktivisté a aktivistky jinak stěží dosáhnou (www.salzburg.com, 12. 5. 2014). Zpěvačce poblahopřál sám rakouský prezident Heinz Fischer.

Z opačného konce se věci chopila ruská oficiální média. Ruský spisovatel a filosof a zřejmě i vizionář A. Aškerov líčí chmurnou budoucnost Evropy v článku „Conchita la commedia“ (www.izvestija.ru, 12. 5. 2014): „V roli hospodáře se ocitají multikulturní bytosti nejen se smíšenou etnickou příslušností, nýbrž i s hybridním pohlavím, nacházejícím se někde na půl cesty mezi „m“ a „ž“.“ Pro *Izvestija* byl zpěvaččin úspěch „cirkusem s vousatou ženou“ (tamtéž, 15. 5. 2014).

sladování pracovního a soukromého života, např. zaváděním alternativních forem práce, výstavbou firemních školek nebo široké nabídky benefitů. Tato pracoviště jsou zatím nejlépe připravena na to, aby ve svých strategiích propojila řízení diverzity s principy nediskriminace, sociální spravedlnosti a sociálního začleňování.

Řízení diverzity představuje v České republice spíše „deficitní“ téma. Cílem projektu je proto vytvořit metodiku, která by mohla být v praxi adaptována a využívána podle konkrétního oborového a firemního kontextu a v průběhu její tvorby ji rovněž ověřovat na pracovištích v ČR. Vzhledem k tomu, že v zemích, kde jsou tyto koncepty široce ve společnosti akceptovány, se aktivity na podporu rovnosti a nediskriminace rodily ve veřejné sféře a regulace jsou vždy nejdříve zaváděny tam (Dale-Olsen, Schøne, Verner 2013), rozhodly jsme se provést audit diverzity a poté ověřit možné postupy a dobré praxe řízení diverzity jednak na pracovišti státní správy – Ministerstvo práce a sociálních věcí a jednak v české firmě – Linet spol. s r. o.

Literatura

- Beauregard, T. A., Henry, L. C. 2009. „Making the link between work-life balance practices and organizational performance.“ *Human Resource Management Review*, No. 19: 9–22.
- Dale-Olsen, H., Schøne, P., Verner, M. 2013. „Diversity among Norwegian Boards of Directors: Does a Quota for Women Improve Firm Performance?“ *Feminist Economics*, Vol. 19, No. 4: 110–135, <http://dx.doi.org/10.1080/13545701.2013.830188>.

S Ruskem si notuje Jiří Peňás (www.lidovky.cz, 12. 5. 2014), pro nějž je Conchita Wurst jen „vousatou ptákovinou“, kterou není třeba brát vážně. Deník www.idnes.cz (11. 5. 2014) příznačně umístil zprávu o Eurovizi nikoli do rubriky Kultura, nýbrž do Revue. Náš nejčtenější deník se neobtěžoval úvahami, co mohla Conchita Wurst přinést české společnosti – asi by nebyly náležitě skandální. Seriózní zprávy a doslovné znění Conchitina poselství musíme hledat na menšinových serverech jako www.femag.cz, www.freshgaymag.cz nebo www.queermag.cz (12. 5. 2014): „Ano, samozřejmě! Bojuji za toleranci a přijetí, prostě za lidská práva. Chci, aby naše společnost byla více otevřená. Můj vlastní příběh je plný diskriminace a já chci tuto směšnou nenávist proti lidem, kteří jsou ‚jiní‘, zastavit.“

Conchita Wurst ušetřila lekci nejen „tradičnímu“ pojetí genderu. Podle toho, která naše média se tématu chopila a jak, můžeme usuzovat na přetrvávající celospolečenský nezájem o menšiny vůbec. Zatímco v Rakousku v květnu 2014 kuli železo rozmanitosti a tolerance, dokud bylo zhavé, v Česku jsme nenapravitelně promrhali příležitost rozvinout debatu na podnět, který se snesl z nebe jako fénix.

Pesimismus Lucie Jarkovské (www.femag.cz, 13. 5. 2014) je oprávněný: vlny budou prolomeny, „až se Conchita nebo někdo jí podobný/á zhostí významného postu politického nebo ve vedení nějaké nadnárodky“ a až je budeme denně potkávat na ulicích nebo mezi studenty a studentkami. A nejen je, dodejme, nýbrž také členky a členy romských, muslimských a dalších komunit, českou majoritou opomíjených.

Holvino, E., Kamp, A. 2009. „Diversity management: Are we moving in the right direction? Reflections from both sides of the North Atlantic.“ *Scandinavian Journal of Management*, Vol. 25, No. 4: 395–403, <http://dx.doi.org/10.1016/j.scaman.2009.09.005>.

Jiřincová, M. 2011. „Diverzita v ČR a její reflexe pro podniky a zaměstnatelnost.“ *Trendy v podnikání*, roč. 1: 5–10.

Noon, M. 2007. „The fatal flaws of diversity and the business case for ethnic minorities.“ *Work, Employment & Society*, Vol. 21, No. 4: 773–784, <http://dx.doi.org/10.1177/0950017007082886>.

Rašticová, M. 2012. *Efektivní přístupy k vedení diverzitních týmů v českých podnicích*. Brno: VUT Brno.

Poznámky

1 Článek vznikl v rámci projektu *Metodika řízení diverzity a sladování pracovního a soukromého života na pracovišti, podpořeného Technologickou agenturou ČR (TD020134)*.